

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DANMARK

Tale for Danmark af arkivar *P. K. Hofmansen* ved Dansk Slægtsgårdsforenings årsmøde i Esbjerg 30. maj 1959.

Den første svane brød ud i sang:
 Her, søstre, vil jeg bo og bygge rede.
 Mit sind er ét med Sjællands kløvervang
 og honningduften fra den jyske hede.
 Så fagert er det land – min vinges mål –
 hvor Nøgkerosen med sin blege skål,
 forankret i en indsøs mørke strømme
 løfter imod mig *sine* svanedrømme.

Så smukt synger digteren Hans Hartvig Seedorff Pedersen om det danske folk og vort fædreland Danmark i sangen om de »Fem svaner –«, der »slog sig ned engang ved Nordens kyst«. Smukkere kan det næppe siges om *det*, som vi allesammen føler, men som kun de færreste af os er i stand til at give udtryk i ord. »Vort Sund er ét med Sjællands kløvervang og honningduften fra den jyske hede«. Så fagert er det vort land, vor vinges mål, Danmark, dit og mit land og vore forfædres land i tusind år. Det er den samme følelse, digteren H. C. Andersen også iklæder ordets form, når han så uforlignelig synger:

Du land, hvor jeg blev født, hvor jeg har hjemme,
 hvor jeg har rod, hvorfra min verden går,
 hvor sproget er min moders bløde stemme
 og som en sød musik mit hjerte når –
 du danske, friske strand
 med vilde svaners rede,
 I grønne øer, mit hjertes hjem hernede –
 dig elsker jeg! – Danmark mit fædreland!

Det var en sommeraften for mange år siden, jeg passerede den danske grænse ved Krusaa og kørte mod nord,

op gennem vort elskede, omstridte land. Mine sanser var endnu bedøvet af mange ugers fremmedartede indtryk fra utallige steder rundt om i Europa, og nu gik det hjem mod Danmark. Mine øjne var mætte af synet over sønderrevne alpetinder, af synet af Forum Romanums brudte søjler, af støvede pinjer mellem Pompejis og Herculaneums solbrændte mure, og af sortskjorternes march – kolonne efter kolonne – ad Via del Corso mod Piazza Venezia, hvor Mussolinis truende skikkelse trådte frem på Palazzo Venezias bekendte balkon. Mine øren var endnu fyldte af heilråb fra tusinder struber på Unter den Linden, af Hitlers tordnende taler til millioner fra Nürnbergs hagekorsbehængte tribuner, af den rullende lyd fra tunge militærkolonnens lastvogne på Tysklands autostradaer og uendelige pansertogs rumlen gennem natten på Tysklands jernveje. Endnu hang lugten af sød vin og stærkt øl fra Roms restauranter og Münchens bierstuber i mit tøj, og smagen af blæksprutter, hvidløg og paprika klæbede stadigvæk til min tunge. Jeg var træt, meget træt, af den store, forvirrede, truende verden syd for Danmarks port, og som så mange gange både før og siden, når livet førte mig på de lange rejser, higede jeg mod nord – mod Danmark – mod den danske, friske strand, hvor få har for meget og færre for lidt. De lyseblå gendarmers venlige »god aften« ved Krusaa lød som sød musik i mine øren. Det danske tonefald, min moders bløde stemme, i hvilket ingen nuance går tabt, smelter dog mere, end fremmedes slår.

Aftenskumringen sænkede sig over Kollund mose og Bommerlund plantage, elverpigernes flagrende slør lå allerede over Vis og Lundtoft herreders lavninger – *da* mødte Danmark mig på en *så* forunderlig måde, at jeg aldrig vil glemme det. *Der* – ved vejen – lå et lille stråttækt hus. Stokroserne blomstrede langs den hvide mur – ganske som de stod ved den gamle kones hus derhjemme i barndomslandet på Jyllands hede.

(Fortsættes side 5)

SLÆGTSGAARDEN

Udkommer hveranden måned.

Redigeret af *Ib Paulsen*.

Carit Etlarsvej 32, Odense. Tlf. 12 72 71.

DANSK SLÆGTSGAARDSFORENING

Kontor: Niels Juelsgade 14², København K.
Kontortid: Mandag, onsdag og fredag kl. 10-13.
Telefon Byen 9433.
Postgironummer 83.142.
Kontoret modtager indmeldelse.

Alle breve til foreningen sendes til kontoret, artikler til bladet til redaktøren.
Andet samt private forespørgsler til formanden.
Forespørgsler ang. undersøgelser af enhver art bedes rettet til Slægtsgaards-arkivet.

»SLÆGTSGAARDS-ARKIVET«

Adresse: Slægtsgaardsarkivet, Det kgl. Bibliotek, København K. Tlf. Minerva 111.
Leder: Mag. art. Hans Ellekilde (tlf. Holte 356) og arkivar P. K. Hofmansen. P. K. Hofmansen træffes personlig tirsdag og onsdag kl. 14-17.
Formand for arkivudvalget: Landbrugskandidat H. Balle, Nordby pr. Ebberup. Tlf. Ebberup 76.

Landsbestyrelsen:

Gdr. Chr. R. Christensen, Badstrup, Uggerslev (formand). Tlf. Uggerslev 149.
Gdr. N. Slemming, Hammelev pr. Grenaa. (Næstformand.) Tlf. Grenaa 199.
Civilingeniør, gdr. H. M. Markersen, R., Rødby. Tlf. Rødby 90 11 19.
Gdr. Jørgen Petersen, Thorsgård, Gislinge.
Proprietær Bent Bjergskov, Rosenlund pr. Kølstrup. Tlf. Rynkeby 17.
Gdr. Einer Petersen, Kikhavn pr. Hundested. Tlf. Hundested 149.
Hofjægermester Cederfeld de Simonsen, Erholm pr. Aarup. Tlf. Aarup 91 (helst kl. 9-10).
Propr. Chr. Lybye, Haldborg pr. Skive. Tlf. Skive 556.
Gdr. Ths. B. Thomsen, Ulsted. Tlf. Ulsted 46.
Gdr., sognefoged Grøntved, Mygdal pr. Hjørring.
Gdr. L. M. Jørgensen, Krusegård pr. Hasle.
Gdr. Chr. Jessen Reinholdt, Oksgård pr. Hellevad. Tlf. Hellevad 4 99 10.
Gdr. Hans Buhl, Elkjærhus, Børkop. Tlf. Børkop 70.
Gdr. H. Chr. Flytkjær, Rindom, Ringkøbing. Tlf. Ringkøbing 372.

Foreningens juridiske konsulent:

Sagfører, cand. jur. M. Hesselbjerg, Hillerød. Tlf. Hillerød 152.

Kontorets leder:

Kontorleder H. C. Andersen, privat Skolebakken 107, Virum. Tlf. 84 82 34.

Hovedkontor: Vester Voldgade 107
København V.

Foreningens revisor:

Statsaut. revisor Kr. Foged, København. Tlf. Øbro 30 50 00.
Forfatteren Salomon J. Frifelt, »Frifelt« pr. Ølgod. Tlf. Krusbjerg 20.

Trykkeri:

Andelsbogtrykkeriet i Odense. Tlf. Odense 12 10 30.

Til Slægtsgaardsforeningens medlemmer

Alle manuskripter og billeder til optagelse i Slægtsgaardsbladet sendes til bladets redaktør:
Ib Paulsen, Carit Etlarsvej 32, Odense.

★

Alle henvendelser om annoncer maa rettes til Slægtsgaardskontoret, *Niels Juelsgade 14², København K.*, hvor kontorleder *H. C. Andersen* vil være Dem behjælpelig.

Husk altid tydelig
afsenderadresse!

Creditkassen for Landejendomme i Østifterne

(Landcreditkassen)

Anker Heegaardsgade 4 . København V

Laan mod 1. Pr. i Landbrug, Skov- og Havebrug samt Grundforbedringslaan
Kasseobligationer kan noteres paa Navn og kan indskrives

SLÆGTSGAARDEN

Medlemsblad for Dansk Slægtsgaardsforening

Nr. 101

Juni-juli

1959 – 18. årg.

Stadig mange opgaver

Ved årsmødet på hotel Munken i Ribe d. 30. maj aflagde Slægtsgaardsforeningens formand, gårdejer *Chr. R. Christensen*, Badstrup, denne beretning.

EN AF OPGAVERNE i det forløbne år har været med større skarphed at slå fast, hvilke opgaver og mål foreningen har. Og lad mig sige det med det samme: Foreningen har ikke fået anden målsætning, end den hidtil har haft. Arbejdet er fortsat i det udmærkede spor, foreningen under *Markersens* ledelse var kommet ind i. Men ind imellem kan det være nyttigt at trække linierne op, og det har vi forsøgt at gøre.

Vi bygger på fortiden.

Det vil sige, vi søger at værne om alt det værdifulde i vort lands historie og kultur, som er medvirkende til, at specielt landbruget er nået frem til sit nuværende stade. Vi vil gerne værne om alt det, for hvilket fædrene har kæmpet og mødrene har grædt. Vi ved, at hver eneste generation har lagt sit led i den store udviklingens kæde, som binder fortid og nutid sammen i Dansk Slægtsgårdforening.

Det betyder ikke, at vi vil gøre nutidens landbrug til en slags museum. Tværtimod, vi ved, at hvis den danske landmand skal kunne hævde sig – og vi ønsker ikke mindst at vore slægtsgårdsejere skal kunne gøre det, så skal det leve i takt med tiden og forstå dens krav. Men vi prøver på, at lade alt det vi bygger op have rod i fortiden, som bøgeskoven har det i den danske muld.

Vi lever i nutiden.

Hver eneste af slægtsgårdforeningens medlemmer har sine problemer i tiden. Økonomisk kan det ligge hårdt, og hver dag kræver sit. På dette felt sætter vore store og anerkendte landbrugsorganisationer ind med hele deres værdifulde apparat. Vore medlemmer udnytter det, foreningen bruger det, og vi siger tak for godt samarbejde og værdifuld støtte på mange felter i det forløbne år.

Men tilværelsen er andet og mere end økonomi. Det er selve *livet*. Livet som det leves i vore mange danske landbrugshjem i kontakt med fortiden og med et uendeligt vidtstrakt ønske om, at det gennem vore børn og vor ungdom må kunne leves videre i fremtiden.

Og her sætter slægtsgårdforeningen ind. Her har vi den opgave, der præger vort sind og vor gerning på en måde, som fordunkler alt andet. Ønsket om at kunne hjælpe det næste og senere slægtled til at blive lykkelige bønder i danske landbrugshjem er selve livet for os.

Vi arbejder for fremtiden.

Vi sætter alle de kræfter, vi kan præstere, ind for at hjælpe vore landmænd gennem det generationsskifte, der bliver sværere og sværere, og som det bliver mere og mere nødvendigt at beskæftige sig med.

Hvert eneste hjem har sine problemer. Snart er spørgsmålet, hvordan man kan hjælpe en søn eller datter til at blive i det gamle hjem. Snart er spørgsmålet at finde et nyt hjem, hvor slægten kan gro videre. Snart er opgaven at fordele arv og gæld, så man ikke alene kan hjælpe dem, der bliver tilbage, men også se, at de, der drager ud for at finde andre livsformer, maa se lykken blomstre. Ikke alle kan blive ved landbruget, men vi ved, at hos dem, der forlader os, bliver en lønlig krog tilbage, der fortæller, at hjertet altid har et tilholdssted ved bækken, hvor vi tumled som små.

Det er derfor kun naturligt, at slægtsgårdforeningen tæller saa mange af sine bedste medlemmer blandt folk, hvis tilknytning til landbruget i væsentlig grad består af lykkelige barndoms minder og stærke traditioner.

TILVÆRELSEN har formet sig sådan, at der hvor vi synes, vi har vor hovedopgave, og hvor der står mest på spil for vore slægtsgårde, der har de øvrige landbrugsorganisationer i hvert fald hidtil kun udøvet en temmelig begrænset virksomhed, hvorfor vi med fuld ret kan sige, at vi udfylder et tomrum, og at der i høj grad er brug for vort virke.

Det er slægtsgårdsforeningens opgave, at bringe hjælp til alle de landbohem, hvor generationsskiftets problemer brænder på. Der er intet, vi hellere vil end få lov at yde et bidrag på dette område.

Betingelsen for, at vi kan få lejlighed til det, er imidlertid, at vor organisation er kendt i langt videre kredse end hidtil, så både de ældre og de yngre kan føle, at man her har en organisation, der gerne vil stå dem bi. Vi spørger ikke om, hvem det er, der har brug for vor hjælp. De 100 år, de tre generationer er gået og viser, at her har man traditioner. Men det forældrepar eller den enlige enke, der kæmper for børnenes muligheder for at blive ved hjemmet og gerningen, står ikke vort hjerte mindre nær.

Skal vi udrette noget, må vi ud til videre kredse. Derfor har vi i årets løb forsøgt at få offentligheden i tale. Vi har ladet indrykke annoncer i blade, der kommer til en overvejende del af vore landbohem. Vi har gennemført husstandsundersøgelser til betydelige områder i landet og ikke mindst til Vestjylland i forbindelse med årsmødet. Vi har forsøgt at få pressen til at tale vor sag, og den har gjort det i rigt mål. Jeg benytter lejligheden til at bringe den en hjertelig tak for den støtte, der på den måde er ydet os.

Hele dette arbejde har ikke været uden resultater. Det har givet stærkt øget interesse for vor forening. Udtrykket »Slægtsgård« er blevet et meget anvendt ord i vort sprog, og foreningen kan med rette tilskrive sig en væsentlig del af æren herfor. Og når selv store amerikanske blade i denne sommer har fået øje på vor forening og dens særprægede virksomhed, viser det, at vi ikke er helt upåagtede.

Den øgede aktivitet har givet en stærk forøgelse i medlemstilgangen, således at vi i år har fået fem gange så mange nye medlemmer som forrige år. Nu gælder det blot om at få snebolden til at rulle, så den øgede tilgang giver styrke til øget aktivitet og igen forøget tilgang som resultat heraf. Vi håber det. Ikke så meget for foreningens skyld, men fordi vi tror, den gerning vi har at øve, er af værdi for dansk landbrug. Og vi beder vore medlemmer medvirke til, at resultatet nås. Vi takker alle, der på udmærket måde har medvirket dertil, og jeg fremhæver smukke resultater fra Bornholm og Vejle amt.

☆

SOM ET LED i bestræbelserne for at kunne yde støtte, har vi påbegyndt et oplysningsarbejde. Alle-

rede i vinter udkom et skrift, der skal kunne vejlede både yngre og ældre ved vurdering af landbrugsejendomme både til brug i forbindelse med ejerskifter og til daglig anvendelse i forbindelse med driften.

Det næste skrift var en orientering om, hvordan man ikke blot juridisk, men rent praktisk skal forholde sig ved ejerskifter, hvor statens jordlovsudvalg har forkøbsret, og begge disse skrifter er i høj grad blevet brugt af vore medlemmer, hvilket må tages som et tegn på, at der er brug for disse ting.

En lang række tilsvarende skrifter er under udarbejdelse, men arbejdet kræver sin tid. Der er tale om slægtsgårdsdeklarationer, aftægtskontrakter, en del forskellige forhold af skattemæssig og forsikringsmæssig karakter og meget andet. Der er opgaver nok at tage fat på, og spørgsmålet er kun, i hvor høj grad danske landmænd giver os den tilslutning, der er en forudsætning for, at vi kan løse dem.

En af de ting, vi gerne ville have løst, er ansættelse af en konsulent, der kunne stå medlemmerne bi i forbindelse med ejendomsoverdragelser. Foreløbig har vi ikke mulighed for som andre landbrugsorganisationer at få statstilskud til løsning af denne opgave, men sagen skulle ikke være uløselig. Det er selvfølgelig ikke meningen, at denne konsulent skulle øve juridisk virksomhed. Der er fortsat brug for en dygtig jurist. Men der er en hel række problemer i forbindelse med overdragelse af en landbrugsejendom, som en jurist ikke har forudsætning for at kunne se, og som den praktiske landmand, der kun giver sig af med ejendomsandel en eller to gange i sit liv heller ikke er klar over. Her kunne en mand med den rigtige kunnen og den rigtige livsindstilling være af umådelig værdi. Jeg tror, medlemmerne ville gøre brug af ham, selv om det skulle koste lidt. Manden, der kan løse opgaven, kender vi. Jeg håber, opgaven bliver løst.

De danske landbrugsejendomme stiger stadig i pris. Nogle synes, de er dyre, og hvis vi stiller priserne i forhold til deres afkastningsevne eller til den kapitalopsparing, der åbnes mulighed for hos vor ungdom, er det i hvert fald rigtigt. At de på den anden side ikke er dyre, når priserne stilles i forhold til etableringsomkostningerne er en kendsgerning, som heller ikke kan tilbagevises. Når hen ved en fjerdedel af husmandsbrugene sælges til ikke-landmænd, er der jo ingen tvivl om, at en række af disse købere kun har for øje at erhverve en billig bolig, at man så tager jord og avlsbygninger med som lidt af en ulempe.

Bøndergårdene bliver i det store og hele på de uddannede landmænds hænder, men derimod sælges henvend halvdelen af de større gårde til folk fra byerne. Vi får altså tilgang ude fra, og vi har brug

for tilgang. Med den nuværende flugt af unge fra vort erhverv, kan det ikke mere betvivles, at vi står over for en katastrofesituation, og at hvis afgørende ændring ikke indtræffer, vil vi i løbet af få år komme til at mangle udøvere til adskillige tusinde af vore landbrugsejendomme.

De nye landbrugere skal derfor være velkomne i vore rækker, og hvis de vil komme herud og dele landmandens lod og vilkår, skal de være dobbelt velkomne. Hvis de derimod kun har det ene mål, at få en landbrugsejendom for at kunne slippe billigere fra deres skatteproblem, er vi knapt så glade.

Vi kan ikke føle os trygge med, at ejendomspriserne strammes op over et naturligt leje, fordi en række mennesker fra andre erhverv kan slippe skattemæssigt billigere fra at drive landbrug end landmændene selv. Så fyldes vi med betænkeligheder, og så føler vi trang til at sige til myndighederne – ikke at det skal gøres vanskeligere for stenbrosagrarerne at købe ejendom – men lettere for landbougdommen at komme til. Og vi tror, at dette sidste vil blive nødvendigt, hvis man stadig vil opretholde et landbrug, der skal hjemtjene halvdelen af vore eksportindtægter.

☆

DET SVUNDNE ÅR har været et arbejdsår.

Vi har ikke nået alt, hvad vi ønskede. Vi er ikke nået tilnærmelsesvis så meget. Men der er opgaver nok, og jeg håber de kan løses. Vi er imidlertid på vej fremad.

Interessen for vor forening er vokset, tilslutningen er vokset, og nu samles vi til årsmøde her i Danmarks vestlige egne, hvor land og hav mødes.

Snart danner klitternes vilde øde et værn mod det stundom smilende og stundom grådige hav. Snart ligger landet åbent uden et naturligt værn. Her har man rejst diger for at værne jorden, for at værne dyrene, for at værne hjemmene og menneskenes gerning. På disse egne er opstået ord-sproget:

Hvo, som ikke vil dige – må vige!

Dansk slægtsgårdsforening vil gerne være med at rejse dige til værn om dansk landbrugs historie og traditioner, men navnlig til værn om de slægtled, der skal løfte arven efter os. Og vi takker alle, der tager del i dette arbejde.

DANMARK

fortsat fra side 1

Tørverøgen fra skorstenen kildrede mine næsebor, ganske som når aftengrøden kogtes i mit barndomshjem, og køerne blev trukket hjem fra den fjerne mose.

Dernede ved gavlen af dette lille, sønderjyske hus sad en gammel mor og strikkede på sin hose, medens husets far gik rundt mellem forhavens buske og røg sin lange pibe. Væk var pludselig de mange indtryk fra det fremmede, væk var mine øjnes træthed, og væk var larmen fra den store verden. Det tonede i mit sind som af tusinder blide strenge: Her er Danmark – her er fred – herfra min verden går – det land og det folk er mit – det skylder jeg alt – det må jeg vie alt, hvad jeg evner og formår! I et sådant sakralt øjeblik er det, som årtusinder toner op i sang, og alt forener sig og går op i en eneste følelse, der som et sug gennem hjertet får tårerne til at bryde frem. Dette land – dette folk – er *mit!* Danmarks skønne land, Danmarks dyrebare minder, Danmarks folk i arbejde og fest – alt er mit; og er der mangt og meget i Danmark, som jeg nok kunne tænke mig anderledes, så er det dog alt sammen en del af mig selv, som ingen fremmed skal håne – thi hvem har skønnere og bedre land end jeg – end vi?

Vel har jeg set langt højere bjerge, men aldrig kønnere egne – vel har jeg læst om langt større bedrifter, men aldrig fundet klogere folk – og vel har jeg lært langt ædlere, fine sprog, men aldrig et, der kan tolke mit hjertes inderste følelse som det danske sprog.

Nu og da er jeg bange for, at vi danskere går og tror, at det er en selvfølge, vi lever under så gode og trygge kår, som vi gør. Det er ingen selvfølge! Se til, hvorledes millioner af mennesker i dag må trælde under fremmedes pisk – se til, hvad der lides rundt om i verden, ja lige uden for vore døre, og lad dette syn mane til, at vi af alle kræfter og på alle måder arbejder hen imod at kunne modstå den onde dag, hvis den i en skæbnesvanger stund skulle bryde løs over os. Ikke blot materielt, men også åndeligt må vi sætte alt ind på at kunne bevare det land og det samfundsliv, som alverden misunder os. Her vil vi slægtsgårdsfolk efter bedste evne være med til at forankre vort folk i dets tusindårige kultur. Også vi vil tjene redeligt og trofast i Danmarks gård! *Dette* skal altid være kærnen i alt vort virke i tro på, at end er der en Gud foroven, der råder for Danmarks sag!

Danmark, jeg kommer en sommerdag
når kløveren dufter fra vænge,
og åen slynger sit brede bånd
igennem de blomstrende enge.
Danmark, jeg kommer, når vinden vugger
de tunge aks langs hegn og krat.
Danmark, jeg kommer, når hylden dugger
med hvide blomster den lyse nat.

Danmark, jeg kommer en sommerdag,
når snerlerne krydrer dit rige,
og havet salter dit åndedrag
fra bæltet og fjorde og vige.
Danmark, jeg kommer, når gøgen kukker,
og tjørnen sner på pigens hår.
Danmark, jeg kommer, når rosen lukker
de kolde læber som ømme sår.

Danmark, jeg kommer en sommerdag,
 når bølgerne brydes om strande,
 og havet kaster sit salvandsskær
 omkring din stormslagne pande.
 Danmark, jeg kommer, når stormen drager
 sit vilde vejr om klint og næs.
 Danmark, jeg kommer, når gryet dager,
 og duggen ånder på løv og græs.

Danmark, jeg kommer en sommerdag,
 når sværdene synger bag skjolde,
 og Godfred rejser den sunkne mur
 og Tyra de smuldrende volde.
 Danmark, jeg kommer, når løvet lægger
 dig sejrens krans om Slesvigs jord.
 Danmark, jeg kommer, når Hejmdal vækker
 de lyse guder til værn om Nord!*)

*) Skrevet marts 1943 af læge Preben Bender Petersen.

VI LEVER I ARKIVALIER

Stor interesse for Slægtsgaardsforeningens arbejde på årsmødet i Ribe. Arkiv- og bladberetninger og forslag om en konkurrence for børn og unge . . .

Slægtsgaardsforeningens årsmøde i Ribe og Esbjerg med udflugt til naturskønne egne i Vestjylland fik et storartet forløb med godt 200 deltagere og begunstiget af strålende udflugtsvejr, omend på en baggrund af inderlige ønsker om snarlig regn.

Ved selve delegeretmødet på hotel Munken i Ribe bød formanden, gårdejer *Chr. R. Christensen* velkommen, særlig til damerne, som for første gang i går overværede selve mødet, hvad formanden fandt var en stor gevinst, så meget mere som dette møde jo ikke bare drejer sig om økonomisk-faglige problemer, men også i høj grad om hjemmets beståen og livet i vore hjem.

Traditionen tro valgtes revisor *Foged* til dirigent og sagfører *Hesselbjerg* til protokolfører, hvorefter også forfatteren *Salomon J. Frifelt* bød hjertelig velkommen til den historiske by Ribe og den nye by Esbjerg og Vestjylland i det hele taget.

Formanden aflagde derefter sin beretning for det forløbne år, gengivet andet sted i bladet, hvorefter også arkivudvalgets formand, landbrugskandidat *H. Balle* aflagde arkivberetningen, og bladets redaktør, suppleret af bladudvalgets formand, hofjægermester *Cederfeld de Simonsen*, bladberetningen.

Landbrugskandidat *H. Balle* udtalte:

Til orientering for nye medlemmer, der er indmeldt i Slægtsgaardsforeningen i tiden siden sidste årsmøde, kan i korthed oplyses, at det ved Slægtsgaardsforeningens oprettelse i 1941 blev vedtaget at oprette et slægtsgårdsarkiv til samling af de foreningsopgaver, der hører under det

*Chr. Lybye og Poulsen, Bornholm, drøfter medlems-
 tegning.*

kulturelle område og som bl. a. drejer sig om at udforske, indsamle og opbevare gårdenes og slægternes historie.

I Slægtsgaardsforeningens love er det udtrykt således:
 »Foreningen vil fremme dette formål gennem et kulturelt oplysningsarbejde ved at hjælpe medlemmerne til at efterforske deres slægts og gårds historie, ved at få dem til at bevare ejendele og dokumenter af mindeværdi og kulturhistorisk værdi og ved slægtssammenkomster m. m., alt ud fra det synspunkt, at slægtstradition og kendskab til fortiden er af værdi for den enkelte og forankrer denne i det folk, hvori han eller hun hører hjemme.«

Arkivet er en del af Slægtsgaardsforeningen. Det ledes af et af hovedbestyrelsen nedsat arkivudvalg. – Foreningen yder årligt et tilskud til arkivets drift, og størrelsen af dette fastsættes af hovedbestyrelsen.

Arkivudvalget planlægger slægtsgårdsarkivets arbejde og opgaver sammen med arkivar Hofmansen. Der aflægges beretning og regnskab for repræsentantskabet. Det består af foreningens forretningsudvalg, gdr. Chr. R. Christensen, gdr. Niels Slemming, gdr., civilingeniør H. M. Markersen og proprietær Chr. Lybye, samt arkivar, magister Hans Ellekilde (kulturhistoriker), dr. phil. Albert Fabritius (personalhistoriker), Salomon J. Frifelt (forfatter) og Hans Balle.

I de sidste 13 år, fra 1. januar 1946, har slægtsgårdsarkivet haft lokaleplads i Det kgl. Biblioteks bygning hos Dansk Folkemindesamling.

Arkivets forskningsarbejde og undersøgelser og samlingernes ordning og registrering ledes af arkivar P. K. Hofmansen.

Arkivarbejdet i 1958.

Af den statistiske årsoversigt, med oplysninger om slægtsgårdsarkivets virksomhed i det forløbne år, som er udarbejdet af arkivar Hofmansen i januar, følger her et kort uddrag.

Folketællingsundersøgelserne.

Der er i 1958 udarbejdet og udsendt 315 stk. folketællingsundersøgelser, som er betalt med 1600.60 kr. Det er gennemsnitlig 5.08 kr. pr. stk. I 1957 udsendtes 164 stk. folketællingsundersøgelser, og siden slægtsgårdsarkivets oprettelse i 1941 er der ialt udsendt ca. 4848 stk.

Alle Dansk Slægtsgaardsforenings medlemmer, der i årenes løb i behørig stand har udfyldt og indsendt skemaet til oplysninger om Slægtsgaarden og dens beboere nærmest nutiden, har før udgangen af 1958 fået deres folketællingsundersøgelse, d. v. s., at udskrivningen og ekspeditionen er ført à jour, også for de nye medlemmer, der er indmeldt i 1958.

Folketællingsundersøgelserne, som foreningens medlemmer får udført og tilsendt gratis, indeholder oplysninger om gårdenes beboere, familiens størrelse, alder og folkehold m. m. – De ældste folketællinger er fra 1787– i Sønderjylland dog delvis kun fra 1835.

Store undersøgelser af slægts- og gårdhistorie m. m.

Samtidig med udsendelsen af folketællingsundersøgernes resultater får modtagerne et brev med oplysninger om, at slægtsgårdsarkivet kan påtage sig at udføre større slægts- og gårdundersøgelser, hvis der indsendes anmodning herom og afgives bestilling med ønsker og oplysninger om undersøgelsens art og omfang.

I 1958 har slægtsgårdsarkivet udført og udsendt 31 stk. større arbejder (undersøgelser, diplompåskrifter, afskrifter m. m.) til en samlet betaling af 3363.60 kr.

I 1957 udsendtes 43 stk. større undersøgelser, og siden 1941 er der ialt udsendt 416 stk.

Pr. 31. december 1958 var der 19 større undersøgelser i gang, medens 21 stk. var bestilt, men endnu ikke påbegyndt.

Slægtsgårdsdiplomer.

Der er i 1958 udført 7 stk. diplompåskrifter til en samlet betaling af 341.60 kr. – I 1957 blev der udsendt 9 stk. diplomer, og siden 1952 er der udsendt ialt 53 slægtsgårdsdiplomer.

Pr. 31. december 1958 var der 8 stk. diplompåskrifter under udarbejdelse.

I medlemsbladet »Slægtsgaarden« nr. 96 fra august 1958, da slægtsgårdsdiplom nr. 50 nylig var udsendt, gav arkivar Hofmansen en oversigt over hvilke slægtsgårds-ejere, der har fået udstedt diplom. Forudsætningerne for at få udført et slægtsgårdsdiplom er som bekendt, at ejendommen i mindst 100 år har været i slægtens besiddelse (eje eller fæste eller forpagtning).

Arkivets korrespondance og gæster.

I 1958 er der indgået 234 breve til arkivet, og der er udsendt 242 breve med individuelt indhold og 315 med folketællingsundersøgelser, ialt 557 udsendte breve.

Antallet af gæster på arkivet i 1958 har været 64.

Om slægtsgårdsarkivets samlinger m. m.

Slægtsgårdsarkivet har i 1958 som gave modtaget adskillige dokumenter, optegnelser og billeder, samt selv ladet foretage en mængde avisudklip vedrørende danske gårde og slægter.

Det stadigt og i stigende grad voksende arkiv blev på grund af pladsforholdene den 10.–11. november 1958 flyttet fra Dansk Folkemindesamlings lokaler på Det kgl. Bibliotek til et andet rum samme sted, hvor en mere systematisk opstilling har kunnet gennemføres.

En fuldtud effektiv drift af slægtsgårdsarkivets virksomhed vil dog først kunne gennemføres, når de økonomiske midler til arkivets arbejde i passende grad bliver forøget.

Arkivets regnskab for 1958.

Indtægt.

Kassebeholdning pr. 1.1.1958	1941 53 kr.
Modtaget fra Slægtsgaardsforeningen.....	6500 00 -
<u>Balance....</u>	<u>8441 53 kr.</u>

Udgift.

Arkivar Hofmansens løn.....	4100 00 kr.
Folketællingsundersøgelser (ekskl. porto) ..	1506 10 -
Kontorhold (papir, tryksager, porto, foto-grafering, registrering etc.)	1246 55 -
Kassebeholdning pr. 31.12.1958	1588 88 -
<u>Balance....</u>	<u>8441 53 kr.</u>

Denne regnskabsoversigt er et sammendrag af det specificerede regnskab, der blev forelagt af magister Ellekilde ved arkivudvalgets februar møde.

Vi er hr. Ellekilde meget taknemmelige for hans indsats som medlem af arkivudvalget, det gælder både regnskabsføringen og hans værdifulde bistand på forskellige områder.

Slætsgaardsarkivet har gode medarbejdere i forskningsarbejdet, og vi beder arkivar Hofmansen bringe dem en hilsen og tak for deres indsats. I det forløbne år har følgende medvirket ved de historiske undersøgelser: Fru Annalise Alstrøm og d'hr. Albert Larsen, P. Rønn Christensen, J. P. Christensen, A. M. Hemmingsen, Gustav Henningsen og H. Jeppesen.

Sidst og mest takker vi arkivar Hofmansen for god ledelse af arkivet og for den store personlige arbejdsindsats, han yder både som forsker, vejleder og som den, der samler alle trådene i sin hånd. Vi takker også hr. Hofmansen for hans ypperlige artikler i medlemsbladet og for hans udmærkede foredrag ved slætsgårdsmøder ud over landet, når der kaldes på ham fra amtskredsene.

Fra vugge til grav

Ordet arkiv betegner dels stedet, hvor dokumenterne opbevares, og dels selve dokumentsamlingen.

Enhver institution, organisation, forretning, gård eller anden erhvervsvirksomhed har et arkiv af forskellig art og omfang.

Ved et lokalhistorisk kursus i Odense i 1958 sagde landsarkivar Lindberg Nielsen, at ethvert hjem er et arkiv, et sted, hvor attester og dokumenter opbevares, da vi alle fra vugge til grav er behæftet med arkivalier.

Vor tids samfundsforhold, som paalægger befolkningen mange pligter og rettigheder, er stærkt præget af registrering, registrering og krav om attester og bevisførelser på mange områder. Dette er nødvendigt for at gennemføre ordnede forhold, og det medfører, at hver person med alderen får et stedse større antal attester, dokumenter og andet at opbevare for at kunne fremlægge dem som bevis, når det kræves.

Af specielt personlige papirer, som opbevares i de enkelte hjemms privatarkiv, som man kan kalde det, kan nævnes dåbsattest, vaksinationsattest (mod kopper), eksamensbevis, lærekontrakt, svendebrev, fagforeningsbog, anbefalinger, indtegningsbevis til lægdsrullen, soldaterbog, vielsesattest, testamente, dødsattest og skifteattest, når efterladenskaberne er gjort op.

Ser vi på den lange række af dokumenter en landmand skal opbevare, når han ejer eller driver en gård, så viser det sig, at det er en stor samling at holde styr på, men det er uklogt at undervurdere betydningen af de papirer eller skemaer, der modtages eller afgives vedrørende en landbrugsejendom. At lade nogle af disse papirer glide i papirkurven eller undlade at tage genpart af visse indberetnings-, vurderings- eller skatteskemaer kan koste både ærgrelser, tid og penge.

Af de originale papirer eller genparten, som bør forefindes i en landbrugers dokumentsamling i det hjemlige arkiv, kan nævnes:

Skøde, som giver adkomst til ejendommen, indberetning om overdragelse af fast ejendom (sagførerens, eller den der skriver denne indberetning, bl. a. til skattemyndighederne, bør aflevere en genpart til køber og sælger, for at vise købesummens fordeling på fast ejendom, løssøre og avl.

Vurderingsskema til ansættelse af ejendomsværdi og grundværdi skal udfyldes ved de alm. vurderinger hvert 4. år, og der bør altid opbevares en genpart med detailoplysningerne til brug ved næste vurdering.

Meddelelse fra vurderingsformanden om de ansatte vurderingssummens størrelse opbevares.

Meddelelse fra amtsstuen om ejendommens grundbeløb er det også vigtigt at have liggende. Grundbeløbet bør

Et hyggeligt hjørne i »Munken«s have.

en landejendomsbesidder kende og huske, da det danner basis for udmåling af grundværdistigning, og det danner skel fra statens forkøbsret til landbrugsjord og afgrænser landbrugernes regnskabspligt.

Skatteskemaer bør der opbevares genpart af i mindst 10 år, og det gælder både for landmænd med og uden regnskabspligt.

Prioritetsdokumenter som pantebrev og gældsbeviser af enhver art, samt vurderingsoversigten ved taksationsforretning ved optagelse af lån i kreditforeninger m. m. indgår i en gårds dokumentsamling.

Endvidere kan nævnes brandforsikringspolicer for bygninger og løsøre, policer og vedtægter for lovpligtig ulykkesforsikring, stormskadeforsikring, haglskadeforsikring og forskellige andre forsikringer.

Maskintilsynsprotokol og skorstenfejnings- og brandsynsbog skal forefindes.

Til en landejendoms dokumenter hører også en kopi af matrikelskort med arealangivelse og boniteringstal – et målebordsblad, der viser beliggenheden – et dræningskort med oversigt over rørdningerne, og en kortskitse over marker med resultater af jordbundsundersøgelser.

Vedrørende selve ejendommens drift kræves der opbevaring en vis tid af avlskontrakter for frøafgrøder, industriplanter o. l., og stamtavler for husdyr og attester og certifikater vedr. sundhedstilstand må opbevares så længe det skønnes der kan blive brug for bevisførelse.

En gårds regnskabsbøger, statusopgørelse og regnskabsbilag bør opbevares i en årrække til brug ved evt. senere fremkomne spørgsmål om skat, arv, gaver o. l.

Forpagtningskontrakter, bestyrerkontrakter, aftægtskontrakter, huslejekontrakter for medhjælperboliger m. m. bør opbevares omhyggeligt, og det gælder også eventuelle obligationer, aktier, andelsbeviser samt flere dokumenter af mere privat art.

Med disse bemærkninger og ved at nævne mange af de papirer og dokumenter en landbruger har pligt til eller fordel og nytte af at opbevare, har jeg understreget landsarkivar Lindberg Niensens udtalelse om, at ethvert hjem er et arkiv, da vi alle fra vugge til grav er behæftet med arkivalier.

Desværre forholder det sig mange steder sådan, at disse dokumentsamlinger eller arkiver i hjemmene ikke er særlig velordnede.

Sagførere, regnskabskonsulenter, repræsentanter for kreditforeninger og brandforsikringsselskaber, skifteret m. fl., som ved særlige lejligheder skal have oplysninger vedrørende personer eller ejendom, anerkender og værdsætter god orden i hjemmenes dokumentsamlinger.

Tidsspild ved eftersøgning eller henvendelse til myndighederne om afskrift til erstatning af forlagte eller tilintet-

gjorte papirer, forhælder ofte en sags eller forretnings afslutning. – Dette forebygges ved omhyggelig opbevaring i kartonmapper eller andet med systematisk opdeling af ejendomme, driftens og personlige dokumenter.

Et brandsikkert metalskab eller et muret rum eller box med jerndør er en betryggelse mod brand og en dirkefri lås mod tyveri.

Ved opførelse af nye beboelsesbygninger bør der i alle tilfælde, på et velvalgt sted, indmures en box til opbevaring af værdipapirer, dokumenter og andet, som ønskes sikret mod tyveri og brand.

Denne omtale af hjemmenes arkiv vil jeg slutte med at henlede opmærksomheden på, at det i tidens løb, når der foretages en frasortering af papirer, der ikke er grund til at opbevare, gælder om at overveje, hvad der muligvis kan få historisk interesse for efterkommerne.

Visse dokumenter vedrørende gård og slægt bør opbevares på langt sigt, og i tvivlstilfælde tilrådes det at skrive til slægtgårdsarkivet og spørge om vejledning.

For de der ønsker det, modtager slægtgårdsarkivet arkivalier fra gårdene til deponering eller til at indgå i slægtgårdsarkivets samlinger:

Slægtgårdsarkivets kulturelle og historiske opgaver er i nøje samklang med forfatteren L. C. Niensens verslinier: »Jeg ser de slægter, som gik hen, mens hundredåret skred som vandt på Kongedybet, som under Dybbøl led; og derfor samle vi hvert navn, som steg af folkets jord, i dem vor fortid leved, af dem vor fremtid gror.«

Drøftelse af arbejdet

I sin beretning om slægtgårdsbladet nævnte redaktør *Ib Paulsen* indledningsvis den fremkomne meddelelse om en prisforhøjelse for trykningen af bladet på netto 4 procent som følge af bevægelser i julipristallet 1958 og januarpristallet 1959 samt arbejdstidsforkortningen. Videre pointerede redaktøren ønsket om at gøre slægtgårdsbladet stedse mere aktuelt samtidig med, at den historiske side af slægtgårdssagen ikke forsømmes i bladstoffet. Det ville være ønskværdigt, om vi fortsat kunne trykke bladets »hoved« på en farvebaggrund, som 100 års nummeret blev det, men det vil fordyre fremstillingen med ca. 1000 kr. for de seks årlige numre, så det må vente indtil videre.

Det er forbavsende så få læserbreve, der indløber til et blad som dette. Der må være mange flere, som har aktuelle problemer eller minder af slægtsbetonet eller historisk karakter på hjerte. Send stof til bladet, men skriv så det kan læses.

Fru *Nina Sørensen*, Vejle amt, foreslog, at der blev etableret en konkurrence for børn og unge om slægtgårdsbeskrivelser – et forslag, der vil blive taget op til nærmere overvejelse, og foreslog henvendelser til ledere af slægtsvirksomheder i andre brancher om at stille sig bag slægtgårdsforeningens arbejde enten ved årlige bidrag eller et større bidrag en gang for alle. Med hensyn til konkurrenceforslaget nævnte fru *Sørensen*, at det kun ville være godt, om børn og unge blev aktiviseret i et sådant arbejde, thi alt for ofte hersker der rundt om på de gamle gårde for ringe viden om, hvad

der gik forud, og for lidt skriftligt om gårdenes historie og udseende er bevaret. Lad de unge med det friske og modtagelige sind fortælle om, hvad der rører sig på gårdene, der er deres hjem rundt om i landet.

Gårdejer *Anker Sørensen*, Møn, støttede fru *Sørensen* i forslaget og anbefalede flere at få udarbejdet slægtsoversigter, således som arkivar *P. K. Hofmansen* så storartet har gjort det for taleren. De 96 kr., som det kostede, er såmænd ikke mere, end vi Mønboer kan sidde og tabe en aften i en rask l'hombre.

Dirigenten: Jeg synes, at I spiller for højt.

Gårdejer *Jens Skau*, Sønderjylland, efterlyste en liste med navne og adresser på medlemmer i de forskellige amter, og proprietær *Johs. Nielsen*, Vejstrup, ønskede oplag af vedtægterne ud i amterne. Begge fik tilsagn om tilsendelserne.

Arkivar *P. K. Hofmansen* takkede bestyrelsen og sine medarbejdere samt Det kgl. Bibliotek ved arkivar *Hans Ellekilde*, for godt samarbejde og udvidede arbejdsforhold og bragte forsamlingen en hilsen fra *Ellekilde*. Det er opløftende for os, at vi under de nye pladsvilkår er blevet legaliseret på Det kgl. Bibliotek, for om 100 år er vi alle kun navne, om hvilke kun arkiverne vil være i stand til at fortælle.

Vær derfor betænksom over for slægtgårdsarkivet med papirer og billeder, der kan oplyse eftertiden om vort slægtled.

Gårdejer *Julius Christiansen*, Ejby, mindede om forfædrenes beskedne levestandard og beklagede de takster efter hvilke ejendomme bliver vurderet.

Gårdejer *H. M. Markersen*, Rødby, takkede for beretningerne og understregede foreningens formål, som har ligget fast fra begyndelsen, plaget af visse børnesygdomme, som først har måttet overvindes. Men fremskridt er der kommet i det. Taleren understregede, at det er Slægtsgaardsforeningen, som har rejst spørgsmålet om ejendomsskatterne, hvis system er forældet, og vi må søge os skaffet retfærdighed i det spørgsmål.

Formanden, gårdejer *Chr. R. Christensen*, henlede opmærksomheden på foreningens små skrifter, hvoriblandt landbrugskandidat *Balles*, og takkede fru *Nina Sørensen* for forslagene. Medlems-tallet er godt 3000, og medlemslister og optryk af lovene kan rekvireres fra slægtgårdskontoret. *Chr. R. Christensen* erklærede sig enig med *Christiansen* i, at ejendomsskatterne i deres nuværende form er urimelige, fordi fejlene – og de er hyppige – summeres op femår efter femår, fejl, der rammer brutalt. Vi har påtalt det, og vi fortsætter dermed overalt, hvor vi har lejlighed til det.

Derpå oplæste revisor *Foged* regnskabet og nævnte, at underskudet for en stor del er opstået ved brug af penge til propaganda for medlemstegning – altså er godt givet ud.

Som årsmødeemne for næste år foreslog Johs. Nielsen, Vejstrup, Svendborg- eller Faaborgegnen. Det vil nu blive drøftet nærmere, og mødet vil i hvert fald utvivlsomt komme til at foregå på Fyn i 1960.

Derpå sluttedes mødet, og deltagerne beså forskellige seværdigheder i Ribe, inden de kørte til Esbjerg, hvor årsmødemiddagen fandt sted på hotel Esbjerg.

EN HYGGEDELIG FÆST I ESBJERG

Ved festmiddagen på årsmødedagen på hotel Esbjerg bød formanden, gdr. *Christian R. Christensen* velkommen dels til viceborgmester, direktør *Nielsen* med frue, til redaktør *Aage Nielsen* med frue, »Vestkysten«, og til greve og grevinde *Carl-Johan Bernstorff*, Gyldensteen, som repræsentant for de store gårdes organisation m. fl. gæster.

Aftenens første officielle taler var arkivar *P. K. Hofmansen*, som talte for Danmark, en tale vi bringer selvstændig gengivet.

Formanden, Chr. R. Christensen beklagede, at såvel de jyske husmandsforeningers formand som Pindstrup havde været forhindret i at være til stede, og gav udtryk for godt samarbejde med de organisationer, disse mænd repræsenterer. Vi håber, at dette samarbejde må kunne udbygges yderligere. Vore daglige opgaver kan være forskellige, men vort mål er fælles. Videre takkede formanden pressen for stor og god støtte. Tak for det, I udretter for os, og til Dem, redaktør *Aage Nielsen*, ikke mindst tak for, hvad De i forbindelse med dette møde har udrettet for os. Videre takkede formanden Esbjerg bys repræsentant, viceborgmester, direktør *Nielsen*, og byens erhvervschef *Ejgil Rasmussen*. Det er os en stor glæde at gæste en by med så friskt et initiativ som Esbjerg – byen ved det frie hav. Det er Danmarks lykke, at vi lever et sted, hvor friheden hersker. Et leve for Esbjerg.

Forfatteren *Salomon J. Frifelt* var aftenens toastmaster.

Landbrugskandidat, gårdejer *Helge Larsen* talte for Slægtsgaardsforeningen og om årsmøderne, der gav deltagerne meget med hjem at leve videre på. Leve Slægtsgaardsforeningen.

Grev *Carl-Johan Bernstorff* udtalte sin glæde over at være med og håbede på fortsat samarbejde, ligesom greven takkede Chr. R. Christensen for godt naboskab. Grev Bernstorff mindede endvidere om den store betydning, vort sammenhold og gamle kultur havde haft i krigens år og fandt det på den baggrund betryggende, at en forening som Slægtsgaardsforeningen eksisterer uden skelen til brugenes størrelse. Vi må stadigvæk sørge for også i det daglige arbejde at holde os på toppen, både hvad angår kvalitet og produktionsapparat, og vi må sørge for

at vore afsætningsforhold er i orden i den internationale konkurrence. Hvorfor kan dansk landbrug ikke finde sammen? Lad os hellere begrave stridsøksten og skabe et enigt landbrug i samarbejde med den industri, som omsætter og forædler vore produkter. Denne forening har jo vist, at der kan slås bro over organisationskløfter og brugsstørrelser. Tak for det betydningsfulde arbejde, Slægtsgaardsforeningen har udført i de forløbne aar. Leve Dansk Slægtsgaardsforening.

Viceborgmester, direktør *Nielsen*, Esbjerg, nævnte, at Esbjerg har en årlig tilvækst, som procentvis er den største, nogen dansk by oplever i disse år, og fastslog, at med det, han i aftenens løb havde hørt, var det ham ikke bare en pligt, men også en virkelig glæde under borgmester *Nissens* sygdom at repræsentere byen ved festen. Foreningens formål er ikke bare meget smukt, men også meget betydningsfuld, hvorfor jeg på byens vegne ønsker Dem mange gode og rige år i fremtiden. Lad min bys hyldelse til Deres forening være *Stuckenbergs Esbjergsang*.

To talte – hver på sin vis storartet for damerne – nemlig gårdejer *Slemming* og gårdejer *Ejner Petersen*, Kikhavn, hvorefter *Chr. R. Christensen* bød velbekomme. Aftenen sluttede med selskabelig samvær og en svingom.

Udflugten

På andendagen – efter Slægtsgaardsforeningens repræsentantskabsmøde i Ribe – fik mødedeltagerne lejlighed til at se Danmarks vestligste hjørne nord for Esbjerg.

Der var ca. 200 deltagere på turen om søndagen. Der blev bl. a. gjort holdt ved mindemuren, hvor omkomne søfolks navne bliver hugget i sten, og der fortsattes til Fiilsø, Vejers strand, Blåvand fyr yderst mod vest, og derfra til den gamle fredede kirkegård mellem klitterne ved Oksby, hvor Danmarks sidste stråttækte kirke lå til 1891, da den blev nedlagt på grund af klitsandets fremtrængen i omegnen, og en ny kirke blev bygget længere inde i landet.

På denne vestereginstur, som sluttede i Hjerting, oplevede deltagerne fra Danmarks forskellige egne at se store områder med marsk og eng, hede og agerjord, plantager og klitter, vestjyske åløb og Vesterhavet.

I landbrugsmæssig henseende samlede interessen sig mest om det store avlsbrug i det udtørrede Fiilsø-område.

Udtørringen er påbegyndt i 1848 af de to initiativrige mænd, godsejer *Tranbjerg*, *Lønborggård*, og godsejer *Knudsen*, *Trøjborg*. Det er stadig efterkommere efter disse to mænd, der ejer Fiil sø, som nu er omdannet til et familieaktieselskab.

Inddæmning er foretaget med et dige på 18 km, og herudover er der et vejdigte på 2 km tværs over arealet, således at et eventuelt dæmningsbrud kan begrænses til halvdel.

Hele arealet, som ligger 1½ meter over havet, er drænet. Der er 4 pumpestationer med en samlet kapacitet på 3000 liter pr. sekund. Der er nedlagt 2 millioner stk.

drænrør til en samlet længde af 650 km, og der er 28 km privat vej.

Det samlede areal er 4380 td. ld., hvoraf 2150 td. ld. er opdyrket, og 2230 td. ld. er sø, hede og plantage.

Der dyrkes havre, rug, byg, rapgræs, græs og sukkerroer. Besætningen består af 330 stude. Svin og høns er der kun til gårdens forbrug.

Der anvendes 10 stk. mejtærskere og 16 traktorer med tilhørende maskiner og redskaber. Endvidere er der grave-maskine og en gravekalv.

Der er bygget 22 kornsiloer, som er 14 meter høje og 4 meter i diameter. Siloerne kan rumme ialt 26.000 tdr. korn. – I silobygningen er placeret to store korntørre-anlæg.

Morgenmøde

*Gryet løfter sin lyse hånd
mod nøgne gavle
skriver med spinkel skrift et tegn
på dagens tavle.*

*Stryger nænsomt de duggede strå
i sovende enge
fletter en harpe af grene og græs
og griber dens strenge.*

*Tonerne stiger fra træ og sten,
bølger om huset,
driver mig op fra søvnens dyb
til skabelses bruset.*

*Du bar det fødende lys
frem gennem rummet,
til det fandt vej til den spire, der lå
uforløst krummet.*

*Svøbene brast. Gryet steg
op gennem mulden.
Bliv blad i min mund. Bliv vældende vand.
Bliv vækst – selv i kulden.*

Lisbeth Bendixen.

FORENINGSMEDDELELSER

DANSK SLÆGTSGÅRDSFORENING har i en årrække haft et medlemstal på ca. 3000, og dette tal har ligget bemærkelsesværdigt fast i de seneste år, hvor der ikke har været gennemført personlig medlemstegning i større omfang.

Når dette er tilfældet, skyldes det sikkert, at slægtsgårdsforeningens formål både er historiske og kulturelle, og med hensyn til nutiden og fremtiden er de oplysende, vejledende og aktuelle.

Gennem slægtsgårdsarkivet tilbydes medlemmerne på billigste og bedste måde undersøgelser af deres gårds og slægts historie, og gennem foreningens juridiske konsulent og hovedbestyrelsens lovudvalg til varetagelse af specielle landbrugsspørgsmål kan foreningens medlemmer få råd og vejledning vedrørende slægtsgårdens bevarelse og på mange af de områder, der vedrører generationsskiftet.

Generationsskiftet er et problem, som kan volde vanskeligheder, og som kræver grundig overvejelse og gennemtænkning før dokumenterne udformes og tinglyses.

Problemer som ejendomsvurdering, overdragelsestidspunkt i regnskabsåret, jordlovsspørgsmål, vejledning i forpagtnings- og aftægtsordninger, oprettelse af testamenter og slægtsgårdsdeklarationer m. m. bør ikke ordnes som hastesager, når den stedlige sagfører er tilkaldt og spørger, hvordan man har tænkt sig den skriftlige udformning.

For at en slægtsgårdsejer kan give de forskellige spørgsmål, der melder sig ved et forestående generationsskifte, en grundig forhåndsbehandling og gennemtænkning, før der træffes endelig beslutning om, hvordan sagerne kan ordnes på mest tilfredsstillende måde for alle parter, er der brug for viden og vejledning, og på dette område vil Dansk Slægtsgårdsforening forsøge at yde den bedst mulige bistand både gennem medlemsbladet i artikler og ved trykte vejledninger med alsidige oplysninger om bestemte emner, medens specielle detailspørgsmål besvares af slægtsgårdsforeningens juridiske konsulent, dels direkte og dels i medlemsbladets juridiske spørgsmål og svar.

Mange forespørgsler ved møder og ved breve til foreningens kontor viser, at der er behov for vejledninger på ovennævnte områder.

I hvor høj grad dette oplysningsarbejde kan fremmes afhænger af foreningens styrke til at optage de opgaver, der foreligger, og derfor vil det være ønskeligt, om medlemstallet blev noget højere end 3000.

Der er hvert år en naturlig afgang af medlemmer som følge af dødsfald og salg af slægtsgårde til købere uden for slægten, hvor der ikke har været slægtinge til at overtage gårdene. Til gengæld er der en medlemstilgang fra andre slægtsgårde, hvor ejerne på en eller anden måde er blevet opmærksom på foreningens eksistens og har ønsket at blive medlem.

Det har vist sig, at der er mulighed for at tegne mange nye medlemmer, når en repræsentant ved besøg på gårdene giver en redegørelse for slægtsgårdsforeningens formål og opgaver. Men da det er ret kosteligt at antage en speciel akvisitør, har foreningen haft forbindelse med enkelte private interesserede til medlemstegning inden for lokale områder.

I Vejle amt har der efter Fru Sørensen's medvirken været en tilgang på 67 nye medlemmer i 1958.

På Bornholm har en slægtsgårdsinteresseret landmand i den seneste tid tegnet mange medlemmer inden for et lille område.

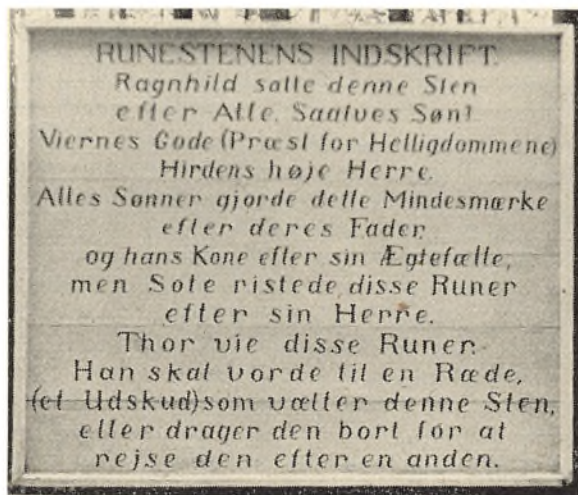
For også på anden måde at gøre foreningen kendt i videre kredse, har der hveranden uge i løbet af et års tid været indrykket små velplacerede, varierende annoncer i »Landsbladet«, og disse annoncer har givet anledning til, at der er kommet en del indmeldelser og forespørgsler til foreningens kontor.

Bemærk og bevar den lille blå folder

Den nyeste form for medlemstegning og oplysning om slægtsgårdsforeningens formål og opgaver, er en lille 4-sidet folder med blåt tryk, hvori der er peget på de historiske og kulturelle værdier, der knytter sig til vore

landbrugsejendomme, og den indeholder en lille oversigt over nogle af de problemer, der gør sig gældende ved generationsskiftet. Det er bl. a. sådanne vigtige problemers rette løsning, der kan medvirke til at give den unge generation lyst, evne og mod til at blive ved landbrugserhvervet.

Denne lille tryksag er foreløbig udsendt til gårdejere i enkelte spredte postdistrikter, bl. a. i Ribe, Assens og Sorø amter. Da den er udsendt til alle gårde i de pågældende distrikter, er den også kommet til medlemmer af slægtsgårdsforeningen, som derved er orienteret, således at de, der har lyst til at virke for tilgang af nye medlemmer, kan henlede naboernes opmærksomhed på de trykte oplysninger og indmeldeskortet.

Denne magtfulde indskrift står at læse på den store runesten i Glavendruplund på Nordfyn, omkring hvilken anlægget nu er blevet reguleret og istandsat. Slægtsgårdsfolk på tur bør aflægge den et besøg. Runestenen blev fundet i 1792 på Rævehøj i en grusgrav, hvor den lå på ryggen. Her blev den i 1806 genfundet af historikeren Vedel Simonsen på Elvedgård, som sammen med forvalter Strøbech og landmåler Rasmus Rasmussen gravede den fri. Ialt er der 206 runer på den.

Vedel Simonsen indsendte en aftegnning af disse runer til professor Rasmus Nyerup. Samme år blev runestenen kobberstukket til Det skandinaviske Litteraturselskabs Skrift, og tidens runologer forsøgte at tyde dens tekst, hvoriblandt kaptajn W. Abrahamsen (død 1812), Werlauf (død 1871) og sproggeniet Rasmus Rask.

Det pragtfulde oldtidsminde forblev liggende på bagsiden helt op til 1840'erne, da forvalter Heiberg på Dallund Slot formåede gårdejer Hans Knudsen til at lade stenen rejse, hvorefter den i 1864 – langt om længe – blev erklæret for at være statsejendom. I 1873 besøgte vor berømte runolog professor L. F. A. Wimmer stedet og opdagede en hel skibssætning omkring runestenen, men seks år efter var flere af disse forsvundet, så forbandelsen

på mindesmærket havde åbenbart for en tid tabt sin kraft.

Først i 1892 tog Oldnordisk Museum fat på at restaurere stedet, en ny høj blev dannet og stenen opsat, og nu har en ny restaurering fundet sted, så Glavendruplunden står i omgivelser, der er et så storslået minde værdige.

Veterinær- og Landbohøjskolens jubilæumsfond

INDSAMLINGEN og det i forbindelse hermed afholdte lotteri m. v. til fordel for »Veterinær- og Landbohøjskolens jubilæumsfond« i anledning af højskolens 100-års jubilæum er nu afsluttet.

Efter at alle omkostninger er afholdt, bliver der ca. 1.3 mill. kroner til fonden.

Indsamlingskomiteen og De studerendes Råd vil gerne herved bringe en meget hjertelig tak til alle, der har ydet deres bidrag til opnåelsen af dette smukke resultat.

Indsamlingskomiteen.

De studerendes Råd.

Aften ved Flensborg Fjord

Her står jeg i kvælden ved Flensborg Fjord,
ved den grænse, kanoner har sat,
og lytter til bølgernes mumlende kor,
mens skumring går over i nat.

Jeg stirrer i syd mod det stængte land
mod et hjerte vemodigt og tungt,
did kæmpede danske tit mand imod mand,
fra Danmark endnu kun var ungt.

Der vendte sig blade i Danmarks bog
ifra Vermund og Uffe ved Sli,
med Skræp lærte Sakserne Danernes sprog,
og Thyra slog portlukket i.

Der viste Kong Magnus fra Lyrskov hjem
hele Vendernes mægtige hær,
og Valdemar for mod sit Waterloo frem,
Bornhøved hans krigslykkes skær.

Og Erik og Abel, Kristoffer, Knud,
Volmer Atterdag, prinsen af Nør,
der prøved' at stritte Kong Frederik ud
og lånte af ørnene klør.

»Her piber det lystigt. Kom hid nu, børn!«,
det var Schleppegrells ildnende ord –
og Læssøe – ak herlige unge ørn –
Hans Helgesen, bjørnen fra nord.

Det buldrer i syd – er det torden? Ah!
Dannevirke bli'r rømmet i nat –
der kommer de udslidte, trætte og grå,
de Meza har volden forladt.

Her hvisker løv, og hist tisker bark,
men det ænses af bølgerne ej,
et fuglepar svinger sig over et smut
på trods af den stængede vej.

Kun jeg står tilbage – mine tanker går
på langfart til »fremmede land«,
det knuger herinde, og bølgerne slår
medfølende blidt imod strand.

Hvert kluk er et minde, hvert suk et navn,
hver en luftning en hymne skøn,
der hyller hver helt, der led men og savn,
i moderens aftenbøn.

Michael Gjødertsen.

Rettergang i svunden tid

FOR NUTIDSMENNESKER ser det mærkeligt ud, at tyveri i tidligere tid straffedes hårdere end mord. Men at dette var tilfældet, har man mange eksempler på. Således var der i 1557 to brødre Michelsen fra Sandager gods på Nordfyn, som begik lovovertrædelse, idet de fældede tre små asketræer på Niels Henriksen Sandberg til Tøystrup grund (han må altså have haft ejendom på Nordfyn). Brøderne blev »tyveran oversvoren ved Skovby herreds ting, hvorfor de måtte erlægge igæld og tvigæld« såvel til Niels Henriksen som til Henrik Qvitzou, Sandager. Men til trods for, at asketræerne kun blev vurderet til seks skilling ialt, var sagen ikke dermed afsluttet. Jørgen Skinkel til Lammehauge, som på det tidspunkt var lensmand på Rugård og befalingsmand på Odensegård, lod nemlig sin foged og svend slå begge lovovertræderne ihjel, og trediedagen derefter lod han dem føre til Skovby herreds retterting og klynge op i galgen. Han overværede selv begivenheden.

Men de henrettedes to brødre – den ene af dem var Morten Michelsen i Aalemse mølle, den nuværende skovmølle i Veflinge sogn – rejste sig nu i harme og protest og indstævnedes såvel Jørgen Skinkel som herredsfogden i Skovby herred, Jens Mattzønn i Gamby, der havde dømt de to anklagede til galge og gren, samt Henrik Qvitzou til Sandager for kongens retterting i København. Og dommen kom til at lyde på, at herredsfoged Jens Mattzønn skulle miste sit embede, og hans meddomsmænd (stokkemænd) bør ikke efter denne dag stå for fulde blandt ærlige folk, men skal selv i egen person tage de dræbte ned af galgen og lade dem tilbørlig jorde i kristen jord«. Hvad derimod lensmanden Jørgen Skinkel angår, da henvises sagen til herredsting og landsting (Rosenvinges domme, pag. 248). Ja, »man revser og hænger de tyve små, de store lader man ustraffet gå,« tilføjer Vedel Simonsen, som også beretter om den tragiske begivenhed i en af sine bøger.

Dog må man antage, at det var på grund af

denne sag, at Jørgen Skinkel endnu samme år måtte kvittere sit len. Men var det hans eneste straf, må man formode, at han har haft gode venner i kongens råd. — —

Både i oldtid og middelalder holdtes ting under åben himmel, ofte under den hellige ask. — Ore birketing holdtes f. eks. under fire mægtige asketræer, som i sin tid stod uden for Oregårds port, — eller på en høj på åben mark. Øverst på højen stod en kreds af store sten, på disse blev lagt fire planker, stokke, og bisidderne, som havde deres pladser her, blev derfor kaldet stokkemænd. En særlig sten kaldtes tyvstenen, på den, eller måske rettere ved den, havde den anklagede sin plads. Anklageren indtog hæderspladsen imod syd, den anklagede stod mod nord. Efter oldtidens tænke-måde vendte alt ondt og mørkt mod nord. I en kreds uden for stenene stod tingalmuren. Dommernes antal var forskelligt. Ved de vigtigste sager dømte tolv hæderlige mænd. Denne tolvmandsret var ældgammel, og den danner forbillede for vore dages nævningeting.

— — —
Man bruger endnu i vore dage det udtryk »at få skøde på en ejendom«, »at tilskøde een en ejendom«, o. s. v., men næppe mange tænker på, hvor denne gamle talemåde stammer fra. Dens oprindelse går helt tilbage til oldtidens dage, til en tid, hvor kun få kunne læse eller skrive. Når en handel da var afsluttet, tog sælgeren et par håndfulde af den solgte jord, eller måske en græstørv, og kastede i *køberens skød* i overværelse af et vist antal vederhæftige mænd – vitterlighedsvidner – og den afsluttede handel var da gyldig og kunne ikke omstødes.

Julie Rask.

Årsmødedeltagere i Ribe.

EN vendsysselsk LANDSBY

Vor medarbejder, assistent *Guðrun R. Christensen*, fortæller om Vester Hassing og om de mennesker, som prægede byens liv, og betegner vendelboerne som et stejlt, men herligt folkefærd med hjerte på det rette sted . . .

VESTER HASSING er ikke to rækker huse om en vej, men det er en dejlig spredt og stilfærdig bebyggelse af gamle skrænter og lavninger, der tilsammen danner een af Vendsyssels smukkeste landsbyer. Her er nye rødstenshuse, her er gamle skollinger fra nedlagte eller udflyttede gårde, her er små gule eller hvidkalkede huse, og netop ved denne spredte og tilfældige bebyggelse dannes den skønneste helhed. Nørballe er en betegnelse fra ældgammel tid, og her i denne nordlige og nordvestlige del skal det ældste Vester Hassing have været. Den dag i dag siges Nørballe eller »nør i by«, men derimod bruges ikke Over- eller Sønderballe mere.

Nørballe havde mange gårde, men de fleste er udflyttede eller nedlagte, og tilbage står de gamle smukke skollinger. Den mest bemærkelsesværdige er »Dammen«, et smukt bindingsværkshus, fra den forhenværende gård af samme navn, som 1916 nedlagdes. Dette særdeles velholdte hus beboes af en ætling af den kendte Jungersen slægt fra Gøl, Cristen Jungersen, som overtog hjemmet efter faderen, der købte gården 1868. Jungersen er meget interesseret i gårdens historie, og han har bevaret det meste af det gamle præg, der findes over huset, og det er ikke underligt, at Jungersen hæger og pusler om huset, for Dammen er en tidligere adelsgård, hvilket museumsfolk fastslog for nogle år siden, da der var planer om at oprette hjemstavnmuseum der. Det kunne ses af den særprægede konstruktion af bygningsværket, at det var adelsgård og ikke almindelig bondegård. I 1683 tilhørte Dammen Furrendal på Sjælland, men 1724 var gården under Langholt. I tingbogen omtales 1741 gamle Peder Nielsen som fæster. Hans stedsøn, Christen Christensen, havde med gode, indsmigrende ord fået Peder til at afstå fæstet til sig, og herskabet på Langholt gav tilladelse, men da Christen havde fået sit ønske opfyldt, glemte han, hvad han havde lovet den gamle mand, og ligeså sine forpligtelser over for herskabet, for Christen forødt fæstet og stak af fra det hele, selv fra sin kone og et lille barn. Man spurgte konen, hvor Christen var blevet af, men hun svarede, at han kom igen, og dette blev hun ved at påstå, men til sidst tabte herskabet tålmodigheden, og sognepræsten hr. Agerholm måtte efterlyse Christen som bedrager og rømningsmand.

På modsat side af vejen, omtrent over for Dammen, er den gamle skolling fra Lars Christians gård, og dette er også bindingsværk. Lars Christian var meget benyttet som dyredoktor, især til grisesøer. Når han ankom, så han meget højtidelig ud og betragtede den syge so med be-

kymret mine, og så lød det uvægerligt fra Lars: »I hå wal int' in pæl bræiwn?« Når dette var bragt, sagde Lars Christian: »No ma I heller go jer Vei, bitte folkens, for dehær ska mæ å sowwen helstens wær jenner om«. Hvad der skete, når de var blevet »jenner«, blev aldrig opklaret, det var en hemmelighed, Lars Christian ikke røbede; men når han forlod et sted, røbede han ubevidst, at han havde snydt soen for medicinen, Lars Christian havde selv styrket sig med brændevinen. Gården er forlængst udstykket, men den kønne skolling, der ligger højt og med en dejlig have, skrånende ned mod vejen, er en dejlig beboelse, hvor der i de lavloftede stuer med de små vinduer er skabt en egen, hyggelig harmoni af gammelt præg og nye skikke i skøn forening, hvilket skyldes den fine, sikre sans som Inger og Thorvald Madsen begge har vist, da de indrettede deres hjem her.

Herskabelige bygninger rager op over de gamle huse, og dog er det en gammel gård, Krogen, som fra 1768 til 1916 var i samme slægt. Fra en forlængst nedlagt gård blev tre søstre nabokoner, og da de aldrig havde kunnet enes, fortsatte de deres daglige »skærmysler«, der nu kom til at foregå for åbent tæppe. Viste een af søstrene sig i sin have, ja, så var snart både den anden og tredje søster i deres haver, og så begyndte skældsordene at lyde. Højere og højere råbtes der, så gæs og ænder i Nørballe dam tav stille med deres snak, og rundt omkring kom folk ud for at overvære forestillingen. Når et vist punkt var nået, kom de tre søstres far ud fra sin aftægtsstue, og med sin stok truede han mod dem, mens han råbte: »Ka I nær jer – ellers ska' A klask jer ind«. Denne trusel fik madammerne til at luske ind, og der sænkede sig atter fred og ro over Nørballe.

Kvægpesten hærgede hele landet i årene 1746 til 1748, og bymændene her mistede hele deres besætninger. Da pesten var endt, så man, at på gården »Kjør« var besætningen sund og frisk, hvilket fik de andre mænd til at tro, enten havde dyrene sorte vinger og derfor uimodtagelig for smitte, eller også havde Jens »Tjar« (Kjør) forbindelse med de grå bakkefolk. Og så var sandheden den, at Jens »Tjar«, som den forsigtige mand han var, i god tid havde installeret alle dyrene i en jordhytte langt ude på Nørremarken, og her havde han vandret ud og passet dem.

Fra Nørballe går vejen ind mod amtsvejen Nørresundby-Hals, der går gennem byen og danner farlige, trafikale kryds. Ved et af krydsene lå for nogle år siden en kgl. privilegeret kro, oprettet i 1742; men der havde før den tid været kro i byen, for Thomas Lauridsen i Putten drev krohold i 1711. »Vi mødes i aften i Putten«, hviskede præsten under en altergang til en af gårdmændene, for såvel præsten som gårdmændene var flittige til at besøge Thomas i Putten. Til den privilegerede kro var et stort landbrug, og 1821 købte Morten Olesen kroen,

som 1879 overtoges af hans datter og svigersøn, Marie og Carl Ottosen, der drev kroen til 1918, da de nedlagde den, men de fortsatte med at drive krogården, indtil deres datter og svigersøn, Ane Mette og Markus Kaasgaard, overtog den. Efter at udbygningerne var brændt flyttedes gården ud øst for byen; men stuehuset stod endnu nogle år inden det blev nedrevet, og senere faldt de ældgamle bøgetræer og den store kastanie fra den gamle have, de måtte vige for at der kunne bygges en tidssvarende brugsforening. Op mod den gamle krog have lå krodammen, og det var en idyl der forsvandt, da denne dam fyldtes op til byggegrund for en ny kro.

Nær kirken var det ældste skolehus, som benyttedes fra 1646 til 1816, da det flyttedes til degneboelet, og herfra flyttedes skolen i 1925 til en højtliggende plads midt i byen, hvor der blev bygget en stor skole. Denne plads kaldtes bomode, og her holdtes i gammel tid grandestævner, måske var det netop her, der i 1646 vedtoges, at byen skulle have et skolehus.

Syd for amtsvejen finder vi Hvolgård, som har været beboet af mange prominente personer, og som i flere slægtled har tilhørt efterkommere af Levi-slægten. Den tapre major Anders Lauritsen, der forsvarede Hals skanse i 1659, var fra Hvolgård. – Her ligger også Kjærsgård, der har været byens største gård, og fra 1856 til 1920 var i samme slægt.

Beboerne i de gamle gårde var vendelboere, og det er det samme i dag, selv om vi skyldes for ikke at være »ægte« her i den sydøstlige del, og det er der muligvis noget om. En »ægte« vendelbo findes længere nord på, og han har en særlig evne til at få andre spurgt ud, selv sidder han med et lunt smil, der får den anden til at tro, at den »ægte« ved meget bedre selv besked – enten han ved det eller ej. Men enten de er nord eller øst fra, har de fælles karaktertræk, de har sans for humor, går ikke af vejen for en godmodig spøg, men den, der har lavet en spas, og morer sig over den, kan risikere at få tak for sidst. Som nu manden, der tilkaldte dyrlægen for at se på et kuld grise – og så var det et pindsvin med unger. Dyrlægen var inderst inde gnaven, men morede sig over spøgen sammen med manden, men en tid efter kom der regning på besøget, og den var stor, se, så var det manden, der blev gnaven.

Vendelboen er som en storm fra nordøst, der som bekendt varer tre dage, bliver vendelboen fornærmet, varer det tre dage, inden han bliver vred, men så er han heller ikke god at bides med. Og så er vendelboerne stejle, ikke til at rokke fra deres beslutning. Sådan var Lars, en gårdmand her, der pludselig fik heftige mavesmerter. Han tog en bjesk, og han tog een til, men det »wil intj dryww«. Hans kone ville have læge, men det protesterede Lars imod. Det lykkedes dog at få lægen tilkaldt, uden at Lars anede det, men rent galt blev det da lægen sagde, at Lars omgående måtte indlægges på sygehuset. Lars erklærede, han skulle intj på slawteriet!! Lægen blev vred og forsøgte at få konen til at overtale Lars; men lægen fik ingen forbundsfælle her, for konen svarede: »Det ka' intj' hjælp, nær Lars siger nej, så

sæjer han nej, og så gi'er han sig intj«. Lægen fralagde sig alt ansvar og sagde til konen, at Lars levede ikke til næste dag. Dog havde lægen medlidenhed med Lars, derfor gik han ind på apotheket og fik noget medicin sendt til den stejle patient. Lars rasede, da han så pakken fra apotheket. »Sæt det væk, A ska' intj ha det skidt, gi mæ ræjsten å det glaubersalt wi hår, som wi fæk til koen«. Lars tog sig et ordentlig skud af dette salt, og så fik han luft, ja, mere til. Næste dag stod Lars op, spændte de røde heste for og agede til apotheket i Hals, for de skulle have »medicinskidtet« tilbage; men her havde Lars forregnet sig, for apothekeren ville ikke tage det igen, og det blev til et værre skænderi som endte med, at apothekeren tog pakken, gik ud og lagde den i vognen, men den svære Lars var hurtig ude og inde igen med pakken. Atter foer apothekeren ud, og Lars bagefter, og hvor længe dette kunne var ved, er ikke let at vide, men da der var kommet andre kunder, så Lars sit snit til igen at få pakken indendørs, og så kørte han. Lidt efter ringede det på lægens dør, han lukkede selv op: »Godaw«, sagde Lars, »her sier do den døde manj, næj, søent goer et te, noer Lars intj wil – så wil han sgu intj. – Fåval mæ dæ, bette dowtor«. – Ja, sådan er vendelboerne et herligt folkefærd, der med varmt sind, med hjertet på rette plads, står fast tømret sammen i hver en sag, der er værd at kæmpe for.

G. R. C.

30-års jubilæum i Båstad

MED STRÅLENDE SOL over Laholmsbugten og Hallands blege kystbræmme i det fjerne afholdt »Bjäre Härads Hembygdsförening« sit 30-års jubilæum i Båstad den 13. og 14. juni d. a., idet foreningen blev stiftet 10. marts 1929, efter at nu afdøde ingeniør *Ludvig Nobel* allerede den 25. november 1928 havde indkaldt til et møde i Båstad for at forberede foreningens dannelse.

Slægtsgaardsejere

benytter stadig

Sparekassen

for Haderslev Byes Omegn

Gravene — HJØRNET — Nørregade

Stiftet 1856

Jubilæumsfestlighederne var tilrettelagt på den bedste og smukkeste måde af foreningens energiske og utrættelige sekretær, kaptajn *Axel Berg von Linde*, som deltog i Dansk Slægtsgårdsforenings årsmøde i Båstad 2. og 3. juni 1956 erindrer med stor taknemlighed for hans velvillige og glimrende indsats ved tilrettelæggelsen af dette vellykkede stævne, der indledede den venskabelige forbindelse mellem de to foreninger.

Efter et særdeles interessant besøg i Hembygdsparken i Boarp med påfølgende kransnedlægning ved mindestenen i Båstad for foreningens stifter, ingeniør Ludvig Nobel, der døde 1946, holdtes jubilæumsårsmødet under forsæde af stifterens søn, direktør *Olof Nobel*, som kunne glæde sig over en meget stor tilslutning fra medlemmernes side.

Som gæst fra Dansk Slægtsgårdsforening deltog arkivar *P. K. Hofmansen*, Slægtsgårdsarkivet, der under midt dagen på Strandrestaurant i Båstad understregede betydningen af såvel Bjäre Härads Hembygdsförenings som Dansk Slægtsgårdsforenings virke for at formidle kontinuiteten mellem fortid, nutid og fremtid i Norden og udtrykte håbet om, at forbindelsen mellem de to organisationer i fremtiden ikke blot måtte vedligeholdes, men også udvides og styrkes i en stedse nærmere tilknytning.

Søndagens festligheder begyndte med andagt i Båstads

Mariekirke, hvorefter deltagerne i det smukke vejr havde en særdeles dejlig udflugt til »Elektroflora«s interessante gartneri ved Hov, Hovs Hallar og Torekov, som afsluttedes i Norrvikens vidunderskønne »Trädgårdar«, hvor direktør *Oscar Fjellmar* med frue var foreningens gode værter ved det afsluttende smørgåsbord med påfølgende forevisning af det enestående haveanlæg.

ANDELSBOGTRYKKERIET
i Odense

Slægtsgaardsejere!

Tegn Deres Forsikring
mod Stormskade i

Dansk Forsikringsforening mod Stormskade
Skolebakken 11 . Aarhus

Slægtsgaardsejere!

Sikker Dem mod Haglskade
gennem

Hagelskadeforsikringselskabet af 1910
Skolebakken 11 . Aarhus

Østifternes Land-Hypothekforening

Gyldenløvesgade 3

KØBENHAVN V

yder uopsigelige 2. Prioritetslaan i Landejendomme
og Beboelsesejendomme paa Landet i Østifterne